

Strasbourg, 6 aprilie 2001

**COMITETUL CONSULTATIV AL CONVENȚIEI-CADRU PENTRU
PROTECȚIA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE**

AVIZUL PRIVIND ROMÂNIA

Conținut:

- I. Stabilirea prezentului aviz
- II. Remarci generale privind raportul național
- III. Comentarii specifice privind articolele 1-19
- IV. Concluzii
- V. Propuneri de concluzii și recomandări pentru Comitetul Miniștrilor

REZUMAT

În urma primirii raportului național al României, la 24 iunie 1999 (datorat la 1 februarie 1999), Comitetul consultativ a început examinarea raportului cu ocazia celei de-a 5-a sa reuniune, din perioada 13 – 16 septembrie 1999. În cadrul acestei examinări, o delegație a Comitetului consultativ a vizitat România, în perioada 19-21 iunie 2000, cu scopul de a obține informații suplimentare, din partea reprezentanților guvernului și ONG-urilor, ca și din partea altor surse independente, privind aplicarea Convenției-cadru. Comitetul consultativ a adoptat, ulterior, avizul privind România, cu ocazia celei de-a 10-a sa reuniune, la 6 aprilie 2001.

Comitetul consultativ estimează că România a depus eforturi apreciabile în favoarea minorităților naționale și a culturilor lor, în special datorită înființării Consiliului Minorităților Naționale și introducerii dreptului de reprezentare specială în Parlament. Comitetul consultativ salută îmbunătățirile constatate în relațiile intercomunitare în cursul ultimilor ani, în particular între minoritatea ungară și restul populației României. Constată cu satisfacție că politica urmată a contribuit la promovarea unui climat de mai mare toleranță cu privire la minorități și își exprimă încrederea că, pe viitor, autoritățile vor consolida aceste rezultate.

Au fost adoptate sau sunt în curs de adoptare garanții juridice importante corespunzătoare unui număr de articole ale Convenției-cadru. Sunt încă necesare eforturi semnificative pentru a completa cadrul juridic și instituțional și a veghea ca acesta să fie în întregime aplicat în practică.

Situația romilor naște vii preocupări, în special cu privire la numeroase acte de discriminare comise în domenii foarte variate. Cu toată hotărârea autorităților de a accelera integrarea socială a romilor, Comitetul consultativ rămâne preocupat de persistența unor importante dezechilibre, între un mare număr de romi și restul populației, atât în ceea ce privește situația socio-economică, cât și nivelul de trai, dezechilibre agravate de situația nesatisfăcătoare a romilor în sistemul de învățământ. Comitetul consultativ este, de asemenea, preocupat de persistența cazurilor de brutalitate ale organelor de poliție și de modul în care aceste cazuri fac obiectul unor urmăriri în justiție.

În ceea ce privește celelalte minorități, chestiunile care necesită eforturi suplimentare se referă la presă, angajarea în sectorul public și educația, domenii în care o atenție particulară va trebui acordată minorităților mai puțin numeroase.

Comitetul consultativ, referindu-se la concluziile și recomandările specifice ale Comitetului Miniștrilor, apreciază că acestea ar putea contribui la aplicarea cuprinzătoare a Convenției-cadru în România. El este de părere că astfel de concluzii și recomandări ar putea contribui la continuarea dialogului între guvern și minoritățile naționale. Comitetul consultativ supune, prin urmare, atenției Comitetului Miniștrilor o propunere de concluzii și recomandări detaliate. Comitetul consultativ este gata să ia parte la urmărirea punerii în practică a concluziilor și recomandărilor adoptate de Comitetul Miniștrilor în aplicarea regulii 36 a Rezoluției (97) 10 a Comitetului Miniștrilor.

I. STABILIREA PREZENTULUI AVIZ

1. Raportul inițial al României (în continuare: raportul național), datorat la 1 februarie 1999, a fost transmis la 24 iunie 1999. Comitetul consultativ a început examinarea raportului național cu ocazia celei de-a 5-a reuniuni, care s-a desfășurat în perioada 13-16 septembrie 1999.
2. În cadrul acestui examen, Comitetul consultativ a identificat un număr de puncte asupra cărora a dorit să obțină informații mai ample. A adresat autorităților române, la data de 26 ianuarie 2000, un chestionar. Guvernul român a răspuns acestui chestionar la 6 aprilie 2000.
3. Urmare unei invitații adresată de guvernul român și în conformitate cu ceea ce prevede Regula 32 a Rezoluției (97) 10 a Comitetului Miniștrilor, o delegație a Comitetului consultativ a întâlnit reprezentanți ai guvernului român în cursul unei vizite în România (19-21 iunie 2000). În timpul vizitei, delegația a întâlnit și alți interlocutori, în special Avocatul Poporului, membri ai parlamentului, Consiliul Minorităților Naționale, Oficiul Național pentru romi, ca și unele organizații ne-guvernamentale și alți experți. Pentru pregătirea prezentului aviz, Comitetul consultativ a consultat, de asemenea, o serie de documente provenind de la diverse organe ale Consiliului Europei, de la alte organizații internaționale, ca și de la ONG-uri și de la alte surse independente.
4. Comitetul consultativ a adoptat, ulterior, prezentul aviz cu ocazia celei de-a 10-a sa reuniune, la 6 aprilie 2001 și a decis să îl transmită Comitetului Miniștrilor.
5. Prezentul aviz este supus Comitetului Miniștrilor în baza articolului 26 (1) al Convenției-cadru în conformitate cu care, în scopul evaluării adecvării măsurilor luate de un Stat Parte pentru a da efect principiilor enunțate de Convenția-cadru, «Comitetul Miniștrilor este asistat de un Comitet consultativ» și în baza articolului 23 al Rezoluției (97) 10 sus-menționată, conform căruia «Comitetul consultativ examinează rapoartele naționale și transmite avizele sale Comitetului Miniștrilor».

II. REMARCI GENERALE PRIVIND RAPORTUL NAȚIONAL

6. Luând notă de întârzierea de câteva luni în transmiterea raportului național, Comitetul consultativ precizează că informațiile pe care le conține se referă, în special, la legislația existentă și nu face aproape deloc referiri la maniera în care Convenția-cadru este pusă în practică. Comitetul consultativ notează, totuși, că numeroase informații complementare și clarificări utile au putut fi obținute datorită raportului complementar transmis de autoritățile române ca răspuns la chestionarul său și datorită numeroaselor reuniuni organizate cu ocazia vizitei menționate. Comitetul consultativ estimează, prin urmare, că vizita organizată la invitația guvernului român a oferit o excelentă ocazie de a stabili un dialog direct cu reprezentanții diverselor surse. Informațiile complementare furnizate de guvern și de ceilalți interlocutori, în special reprezentanții minorităților naționale, s-au dovedit foarte prețioase, în particular, în ceea ce privește punerea în practică a normelor relevante.

7. Comitetul consultativ ia act de spiritul de cooperare manifestat de autoritățile române după transmiterea raportului național și de-a lungul procesului care a condus la adoptarea prezentului aviz.

8. Comitetul consultativ regretă că autoritățile române nu au purtat consultări aprofundate în cursul elaborării raportului național. Se pare că organizațiile și instituțiile aparținând minorităților, în primul rând Consiliul Minorităților Naționale, nu au fost informate despre transmiterea de către guvern a raportului național. De asemenea, numeroase structuri și instituții publice cu competențe în domeniul minorităților, printre care fostul Departament pentru Protecția Minorităților Naționale (actualul Departament pentru Relații Interetnice) sau, de asemenea, Oficiul Național pentru Romi nu au fost informate despre redactarea raportului.

9. Comitetul consultativ consideră că această manieră de a proceda nu a fost de natură să garanteze o sensibilizare eficientă cu privire la Convenția-cadru și la mecanismul său de control, atât la nivelul publicului cât și a autorităților publice. În acest context, Comitetul consultativ constată că, în decizia sa nr. 114 din 20 iulie 1999, Curtea constituțională română a declarat, în mod greșit, că România nu a ratificat Convenția-cadru. Comitetul consultativ consideră popularizarea Convenției-cadru (ca și a altor norme internaționale în domeniul drepturilor omului) ca unul din factorii esențiali pentru stabilirea și menținerea unei societăți pluraliste și autentic democratice. Este, de asemenea, de o importanță capitală ca acest proces de conștientizare să implice atât sistemul judiciar, cât și societatea civilă. Comitetul consultativ încurajează guvernul să ia măsuri de sensibilizare cu privire la Convenția-cadru, la raportul său explicativ și la regulile relative la mecanismul de control la nivel internațional, inclusiv prin publicarea și difuzarea raportului național și a altor documente relevante.

10. În partea de aviz care urmează, Comitetul consultativ declară că, pentru unele articole, aplicarea articolului în cauză nu necesită observații speciale, dat fiind informațiile de care dispune la acest moment. Aceasta nu înseamnă că măsurile întreprinse sunt suficiente și că eforturile în domeniu pot fi încetinite sau sistate. Comitetul consultativ estimează, în fapt, că natura obligațiilor Convenției-cadru

necesită eforturi susținute și constante din partea autorităților pentru ca principiile și obiectivele Convenției-cadru să fie respectate. Mai mult, unele situații, considerate acceptabile în stadiul actual, dat fiind recenta intrare în vigoare a Convenției-cadru, nu vor mai fi, în mod necesar, considerate astfel în următoarele etape de monitorizare. În sfârșit, este posibil ca unele probleme care par relativ minore în momentul de față să se dovedească, cu timpul, că au fost subestimate.

III. COMENTARIILE SPECIFICE PRIVIND ARTICOLELE 1-19

Articolul 1

11. Comitetul consultativ constată că România a ratificat un evantai larg de instrumente internaționale. Conform elementelor de care dispune la această dată, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită alte observații specifice.

Articolul 2

12. Conform elementelor de care dispune la această dată, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită alte observații specifice.

Articolul 3

13. Pe baza recensământului din 1992, guvernul român consideră că următoarele minorități sunt acoperite de Convenția-cadru (numele sunt cele folosite în raportul național): maghiari/secui, țigani, germani/șvabi/sași, ucraineni, ruși/lipoveni, turci, sârbi, tătari, slovaci, bulgari, evrei, croați, cehi, polonezi, greci, armeni.

14. Comitetul consultativ subliniază că, în absența unei definiții chiar în Convenția-cadru, Statele Părți trebuie să examineze câmpul de aplicație personal pe care îl vor da acestui instrument în țara lor. Poziția guvernului român este considerată ca fiind rezultatul unei asemenea reflecții.

15. Dacă Comitetul consultativ notează, pe de o parte, că Statele Părți dispun de o marjă de apreciere, în acest sens, pentru a ține cont de condițiile specifice din țara respectivă, iar pe de altă parte, constată că această marjă de apreciere trebuie exercitată în conformitate cu principiile generale ale dreptului internațional și cu principiile fundamentale enunțate la articolul 3. El subliniază, în special, că punerea în aplicare a Convenției-cadru nu ar trebui să fie la originea unor distincții arbitrare sau nejustificate.

16. Din acest motiv, Comitetul consultativ estimează că este în sarcina lui să examineze câmpul de aplicare personal dat Convenției-cadru, cu scopul de a se asigura că nu dă naștere nici unei distincții de acest tip. În plus, consideră că trebuie să verifice aplicarea corespunzătoare a principiilor fundamentale enunțate la articolul 3.

17. Comitetul consultativ salută faptul că raportul național și răspunsul guvernului la chestionarul său menționează existența și a altor grupuri pe care guvernul nu le consideră, în acest stadiu, ca fiind protejate de Convenția-cadru. Astfel, Comitetul consultativ constată că recensământul din 1992 conține o rubrică intitulată "alte naționalități" regroupând 8.420 persoane. Conform autorităților române, această rubrică acoperă mai multe grupuri conținând fiecare între 10 și 200 de indivizi, inclusiv ne-resortisanți.

18. A fost sugerat că ceangăii figurează printre aceste “alte naționalități”. În absența unor dispoziții legislative în dreptul român privind condițiile pentru recunoașterea minorităților, s-ar părea că unele autorități consideră că ceangăii nu reprezintă o minoritate, ceea ce înseamnă că ei nu pot beneficia de aceleași drepturi ca minoritățile enumerate mai sus. În timpul vizitei sale în România și în lumina diferitelor informații care I-au parvenit, Comitetul consultativ a putut constata un viu interes, din partea anumitor reprezentanți ai comunității ceangăilor, pentru măsurile luate de stat în favoarea minorităților. Comitetul consultativ este de părere că, având în vedere prezența istorică a ceangăilor în România și a elementelor specifice ale identității lor, autoritățile române ar trebui să considere extinderea Convenției-cadru la persoanele care s-au declarat aparținând acestei comunități și de a examina această chestiune în consultare cu reprezentanții ceangăilor.

19. În ceea ce privește situația altor grupuri, Comitetul consultativ este de părere că ar fi posibilă, de asemenea, examinarea includerii persoanelor aparținând acestor grupuri într-o aplicare a Convenției-cadru articol cu articol. Consideră că autoritățile române ar trebui să examineze această chestiune în consultare cu cei interesați.

20. Articolul 3 al Convenției-cadru consacră dreptul, pentru o persoană aparținând unei minorități naționale, de a alege în mod liber de a fi tratată sau nu ca atare. Posibilitatea de a se recunoaște sau nu în denumirea adoptată pentru a desemna minoritatea constituie unul din aspectele esențiale a acestui drept.

21. Cu ocazia recensământului din 2002, din moment ce sunt respectate principiile enunțate în Recomandarea nr. (97) 18 a comitetului miniștrilor privind protecția datelor cu caracter personal colectate sau tratate cu scopuri statistice, persoanele aparținând minorităților naționale ar trebui încurajate să folosească posibilitatea pe care o au de a se identifica (a se vedea și comentariile la articolul 4 de mai jos). În acest context, Comitetul consultativ constată că numeroși reprezentanți ai comunității rome refuză să fie denumiți “țigani”, în principal din cauza conotației peiorative legată de perioada de robie. Formularele viitorului recensământ ar trebui, de asemenea, să aibă în vedere evitarea oricărei confuzii între turci și tătari și să permită o alegere clară în favoarea uneia sau alteia dintre identități. Comitetul consultativ este de părere că guvernul ar trebui să solicite avizul minorităților, în special prin intermediul Consiliului minorităților naționale care și-a manifestat deja interesul, privind organizarea recensământului și, în particular asupra conținutului formularelor. Comitetul consultativ încurajează, de asemenea, ideea recrutării și pregătirii de observatori aparținând minorităților, observatori care ar putea să joace un rol util în sensibilizarea minorităților cu privire la importanța recensământului.

Articolul 4

22. În ceea ce privește punerea în practică la nivel constituțional a paragrafului 1 din Articolul 4 al Convenției-Cadru, trebuie semnalat că articolul 16 din Constituție garantează principiul general al egalității și că articolul 6 paragraful 2 impune ca orice măsură luată pentru a promova dreptul la identitate să se conformeze principiilor egalității și non-discriminării. În ceea ce privește Codul penal, articolele 247 și 317 sunt pertinente, dar ele sancționează numai unele acte discriminatorii și au un câmp de

aplicație limitat. În ansamblu, combinarea acestor dispoziții constituționale și legale nu s-a dovedit eficientă pentru a lupta împotriva discriminării.

23. Comitetul consultativ salută, în mod particular, recenta adoptare de către guvernul României a unei Ordonanțe privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare. Se speră că Parlamentul va fi în măsură să confere acestei Ordonanțe statutul de lege, pentru a-i consolida poziția în ordinea juridică internă. În măsura în care acest nou act legislativ, așteptat de mult timp de către minoritățile naționale, prevede sancțiuni pentru cazuri de discriminare și acoperă, în mod expres, numeroase situații din sectoarele public și privat, reprezintă o extensie considerabilă a protecției oferită până acum de dreptul român. Este acum esențial ca autoritățile să facă astfel încât această ordonanță să fie pusă în practică rapid și complet. Comitetul consultativ își exprimă speranța obținerii rapide a resurselor necesare de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, care urmează a fi înființat de către guvern pentru a investiga și sancționa cazurile de discriminare, și se va bucura de sprijinul și colaborarea tuturor instituțiilor publice.

24. Comitetul consultativ salută, de asemenea, rolul pozitiv jucat în combaterea discriminării de instituția Avocatul Poporului, în special în activitatea sa în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale. Comitetul speră că această instituție va fi dotată cu mijloacele necesare activității sale. Cu toate că Avocatul Poporului este o instituție recentă, Comitetul consultativ constată cu regret că, în numeroase cazuri, solicitările de informații pe care le-a adresat diferitelor instituții și autorități publice nu au primit un răspuns sau acesta a fost incomplet sau tardiv. Pentru a crește eficiența activității sale împotriva discriminării, Comitetul consultativ consideră că Avocatul Poporului trebuie să conteze pe colaborarea tuturor autorităților. Este necesar, totodată, ca minoritățile să fie informate de activitatea Avocatului Poporului, inclusiv în limbile minorităților.

25. Comitetul consultativ ia notă cu satisfacție de voința manifestată de autorități de a iniția un vast program de acțiune destinat să accelereze integrarea deplină a minorității romă în societate. Etapa inițială a acestui program, denumit “Plan național pentru îmbunătățirea situației comunităților de romi în domeniul social, medical și al educației” (în continuare: Planul), este ambițios. Este important ca acest Plan să dispună, în viitor, de resurse suficiente. Comitetul consultativ constată că implicarea în favoarea măsurilor destinate să amelioreze situația romilor variază de la un minister la altul. În consecință, guvernul român trebuie să vegheze în mod special pentru ca Planul să fie pus în practică în întregime și într-o manieră coerentă de către toate instituțiile implicate, dat fiind faptul că Oficiul Național pentru Romi dispune de resurse și atribuții foarte limitate. Comitetul consultativ salută că autoritățile române au avut în vedere, încă de la început, o cooperare strânsă cu societatea civilă pentru stabilirea strategiilor sectoriale ale Planului și consideră că o astfel de cooperare este esențială pentru a garanta succesul punerii în practică a Planului. Își exprimă speranța că acest Plan va acorda o atenție suficientă formării profesionale a tinerilor romi și aceasta va remedia multe din neajunsurile menționate mai sus.

26. Comitetul consultativ dorește să atragă atenția asupra unei chestiuni cu implicații considerabile în ceea ce privește politica României în materie de protecție a minorităților naționale. Se constată existența unei mari discrepanțe între statisticile oficiale ale guvernului și estimările minorităților naționale în privința numărului

persoanelor aparținând minorităților naționale în România. Comitetul consultativ este preocupat de faptul că un astfel de decalaj poate să restrângă serios capacitatea statului de a elabora, de a pune în practică și de a evalua măsuri care să garanteze egalitatea deplină și efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale. Prin urmare, Comitetul consultativ consideră că guvernul ar trebui să examineze diverse posibilități de a obține date statistice exacte. În absența unor astfel de date, este foarte dificil pentru autoritățile române să ia măsuri eficiente și pentru organismele internaționale de monitorizare de a se asigura că România se achită de obligațiile care decurg din Convenția-cadru.

27. În ceea ce privește de realizarea unei egalități depline și efective între membrii unei minorități naționale și persoanele aparținând majorității, se constată că romii sunt confrunțați într-o manieră disproporționată unei arii largi de probleme grave. Această stare de lucruri justifică, fără îndoială, ca măsuri specifice să fie elaborate și puse în practică pentru a înfrunța astfel de probleme. Pentru alte minorități, Comitetul consultativ consideră, de asemenea, că sunt necesare eforturi suplimentare pentru realizarea unei egalități depline și efective. Comitetul consultativ este preocupat de situația actuală în învățământ (a se vedea comentariile la articolul 12), ocuparea forței de muncă (a se vedea comentariile la articolul 15) și sănătate.

28. În domeniul sănătății, romii se găsesc într-o situație deosebit de dificilă. Comitetul consultativ este foarte îngrijorat de informațiile demne de încredere emanând de la diferite surse, potrivit cărora unele maternități ar refuza să elibereze certificate de naștere pentru mamele – cel mai adesea de etnie romă – care nu pot achita cheltuielile de naștere. Această practică este, de asemenea, denunțată de Avocatul Poporului în Raportul său special. Alte plângeri se referă la refuzul unor spitale publice de a îngriji persoane de etnie romă pe motiv că ele nu sunt în măsură nici să plătească tratamentele medicale, nici să demonstreze că ele sunt acoperite de o asigurare medicală. În privința situației medicale a comunității romă, Comitetul consultativ subliniază, printre altele, că este important să se întreprindă măsuri preventive în acest domeniu.

29. De-o manieră mai generală, Comitetul consultativ constată că discriminările mai sus-menționate, care afectează în primul rând pe romi, sunt datorate, în parte, problemelor în aplicarea, de către autoritățile locale, a Legii nr.67/1995 privind ajutorul social. După cum menționează Avocatul Poporului în Raportul său special, unele autorități locale interpretează abuziv legea respectivă pentru a priva, în mod arbitrar, unele persoane de ajutorul social la care ar avea dreptul. Comitetul consultativ este preocupat, pe de altă parte, de informațiile privind comportamentele discriminatorii, ostile sau șicanele față de comunitatea romă din partea unor autorități locale. Aceste informații se referă, în special, la formalitățile de înregistrare, necesare obținerii ajutorului social. Având în vedere aceste elemente, este esențial ca guvernul român să verifice că autoritățile locale, indiferent de marja de apreciere de care dispun, să aplice Legea nr.67/1995 cu respectarea principiilor egalității și nediscriminării și astfel să se achite de responsabilitățile pe care le au față de populația romă¹. Comitetul consultativ este, de asemenea, de părere că guvernul, în vederea ameliorării situației,

¹ Aici se face referire la Rezoluția 16 (1995) a Congresului Puterilor Locale și Regionale asupra contribuției Romilor (Țiganilor) la construirea unei Europe tolerante, și îndeosebi la paragraful 7 (i).

ar trebui să examineze posibilitatea elaborării unor norme pentru uzul autorităților locale destinate să armonizeze aplicarea Legii nr.67/1995.

Articolul 5

30. Comitetul consultativ salută faptul că în ultimii ani guvernul și-a multiplicat eforturile în vederea promovării condițiilor corespunzătoare păstrării și dezvoltării culturii proprii persoanelor aparținând minorităților naționale. În ciuda resurselor limitate, au fost înregistrate progrese semnificative în diferite domenii, în special în învățământ. În această privință, Comitetul constată că astfel de eforturi ar trebui strâns legate de situația reală a minorităților respective. Prin urmare, în materie de alocare a resurselor, nu ar trebui acordată o importanță excesivă statisticilor demografice oficiale referitoare la diferite minorități, în măsura în care, acestea nu reflectă, după opinia generală, exact realitatea (a se vedea și comentariile la articolul 4).

31. Comitetul consultativ este preocupat de imaginea negativă asociată adesea în societatea românească contemporană identității rome și care duce, printre altele, la negarea propriei apartenențe a unora dintre membrii acestei comunități, în loc să o afirme și să o revendice. Planul ar trebui să contribuie la valorizarea identității culturale a romilor, în particular în domeniul educației și susținerii meșteșugurilor tradiționale. Comitetul consultativ consideră, prin urmare, că Planul respectiv și alte inițiative privind romii nu vor putea aduce rezultate decât dacă vor fi concepute și aplicate în consultare și colaborare cu comunitatea romă și numai dacă cei implicați dau dovadă de înțelegere și respect cu privire la cultura romă.

Articolul 6

32. Comitetul consultativ recunoaște că, urmare măsurilor legislative și politicilor publice duse de autoritățile române, relațiile intercomunitare s-au detensionat în mod considerabil și s-a dezvoltat un climat de mai mare toleranță. Comitetul relevă cu satisfacție progresele înregistrate, în special, între minoritatea maghairă și alte componente ale populației din România. Salută, totodată, recenta decizie a guvernului de a crea la Cluj un Institut destinat studiului chestiunilor referitoare la minoritățile naționale.

33. Comitetul consultativ estimează, totuși, că o serie de probleme ridicate în prezentul document demonstrează că dialogul intercultural este încă insuficient. În particular, chiar dacă au fost înregistrate progrese în acest domeniu, Comitetul este convins că o mai bună înțelegere a culturii rome de către public, în general, și de către funcționarii de stat, ar contribui la prevenirea acțiunilor și atitudinilor discriminatorii. Această înțelegere ar putea fi facilitată prin difuzarea de către romi a informațiilor despre cultura lor. Comitetul consultativ consideră că este important ca guvernul să aibă noi inițiative pentru promovarea dialogului intercultural și salută proiectele de această natură deja realizate. Estimează că, în cadrul implementării Planului, o atenție suficientă ar trebui acordată luptei împotriva stigmatizării răspândite a romilor.

34. În domeniul presei, Comitetul consultativ remarcă persistența informațiilor prezentate astfel încât contribuie la accentuarea stereotipurilor asociate membrilor unor minorități, în particular unghurii, romii și evreii. Deși o ameliorare semnificativă a

fost înregistrată în cursul ultimilor ani, mai multe cotidiene și un post de televiziune privată continuă să promoveze cu regularitate un discurs negativ la adresa ungarilor. În ceea ce privește romii, numeroase jurnale reiau stereotipuri defăimătoare. În plus, atunci când sunt raportate acte de natură criminală, unele ziare menționează cu regularitate originea etnică a prezumtivilor autori dacă aceștia aparțin comunității rome, consolidând, astfel, clișee deja existente. În acest context, Comitetul consultativ este foarte preocupat să constate că unele articole de presă indică faptul că astfel de informații provin direct de la poliție. În privința evreilor, unele ziare continuă să publice articole intolerante și au fost semnalate sloganuri antisemite. În general, Comitetul consultativ este preocupat de o creștere recentă a diferitelor acte de ostilitate manifestate față de romi și își exprimă speranța că autoritățile vor aborda această chestiune cu toată atenția necesară.

35. Având în vedere cele de mai sus și importanța primordială a presei în promovarea unui spirit de toleranță, Comitetul consultativ consideră că guvernul ar trebui să sprijine programe profesionale de schimburi între jurnaliști, precum și programe speciale care să promoveze o prezentare exactă și echitabilă a chestiunilor referitoare la minorități, în spiritul principiilor enunțate în Recomandarea nr. (97) 21 a Comitetului Miniștrilor privind presa și promovarea unei culturi a toleranței. În acest context, este important ca programele de radio și televiziune publică să abordeze și chestiuni legate de minorități.

36. Comitetul consultativ constată, conform OSCE, că perioada pre-electorală din noiembrie 2000 a fost marcată prin absența generală a tensiunilor interetnice și a campaniilor împotriva minorităților, dar perioada care a precedat al doilea tur de scrutin a fost marcată de apariția unei retorici naționaliste și xenofobe din partea unui partid politic care a ațâțat sentimente anti-minorități.² Comitetul consultativ își exprimă speranța că autoritățile române își vor intensifica eforturile în direcția promovării unui dialog politic bazat pe principiile respectului și toleranței și eradicării oricărei forme de retorică ostilă la adresa minorităților.

37. Referitor la paragraful 2 al articolului 6 al Convenției-cadru, Comitetul consultativ este viu preocupat de persistența în România a numeroase acte de discriminare, multe dintre acestea afectând membrii minorităților naționale și, în particular, romii. Comitetul consideră că o bună integrare a romilor nu ar putea fi limitată la o abordare strict socială, dar necesită, în primul rând, recunoașterea și eliminarea tuturor discriminărilor cu care această populație se confruntă.

38. Comitetul consultativ evidențiază, totodată, că discriminarea în domeniul socio-economic este larg practică în România. Jurnalele publică oferte de muncă sau de locuințe, care exclud, în mod expres, romii, fără ca editorul sau ofertantul să primească cea mai mică sancțiune. Conform unor informații demne de încredere, un serviciu public din cadrul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale au afișat recent un anunț discriminatoriu de acest fel un anunț discriminatoriu provenind de la o companie particulară. La fel, se întâmplă ca romilor să le fie refuzat accesul în unele localuri de distracție, după cum menționează și Avocatul Poporului în Raportul său special. Comitetul consultativ își exprimă speranța că noua legislație anti-

² A se vedea raportul final al misiunii de observatori electorali a OSCE/BIDDH la alegerile prezidențiale și parlamentare din România din 26 noiembrie și 10 decembrie 2000, V. C. și IX.

discriminatorie menționate mai-sus (a se vedea comentariile la articolul 4), va permite combaterea mai eficientă a acestui tip de discriminări. Își exprimă, totodată, speranța că autoritățile române vor urmări îndeaproape aplicarea acestei legislații.

39. Comitetul consultativ notează cu satisfacție că, deși au mai fost încă semnalate cazuri izolate, acte grave de violență colectivă asupra romilor comise de săteni care au profitat de pasivitatea forțelor de poliție s-au diminuat în ultimii ani. Salută această evoluție pozitivă și încurajează autoritățile române să rămână vigilente în această privință.

40. În ceea ce privește cazurile de violență a poliției față de romi, se pare că și acestea s-au redus și Comitetul consultativ consideră că autoritățile ar trebui să-și intensifice eforturile pentru ca această tendință să continue. Cu toate aceste progrese, Comitetul consultativ constată, ca și alte organisme internaționale³, că persoanele aparținând comunității rome sunt încă, proporțional, mult mai adesea victime ale brutalităților poliției decât persoanele aparținând altor minorități sau majorității. Sunt încă raportate cazuri de rele tratamente ale poliției și procedurile inițiate împotriva funcționarilor suspectați sunt foarte lungi și adesea abandonate. Comitetul consultativ este de părere că autoritățile române ar trebui să se asigure că aceste proceduri se desfășoară corect.

41. Având în vedere diverse declarații făcute în timpul vizitei în România și în lumina informațiilor comunicate, Comitetul consultativ consideră alarmant faptul că poliția, atunci când efectuează percheziții sau arestări în rândul romilor, uneori face uz în mod neadecvat de forță față de romi. Diferite surse menționează că, în România, au încă loc descinderi nocturne ale poliției, marcate de desfășurări masive de forțe – implicând uneori folosirea gazelor – și de violențe verbale și fizice îndreptate fără deosebire împotriva suspectilor și vecinilor. Astfel de practici, unele dintre ele semnalate de altfel și de Avocatul Poporului în Raportul său special, au efecte psihologice dezastruoase asupra persoanelor respective și nu pot decât submina încrederea populației în forțele de poliție. Comitetul consultativ salută eforturile depuse deja de către autoritățile române, în special în ceea ce privește pregătirea în domeniul drepturilor omului, dar estimează că guvernul ar trebui să inițieze măsuri suplimentare destinate îmbunătățirii relațiilor între minoritățile naționale și poliție, ca și creșterea toleranței acestora din urmă. Astfel de măsuri ar putea să includă, printre altele, eforturi speciale pentru a recruta persoane aparținând minorităților naționale în rândurile ofițerilor de poliție.

42. Ținând cont de situația descrisă mai sus, Comitetul consultativ consideră că guvernul nu a luat încă toate măsurile necesare pentru protejarea persoanelor expuse amenințărilor sau actelor de discriminare, ostilitate sau violență din cauza identității lor etnice, culturale, lingvistice sau religioase. Relativ la cele două paragrafe precedente, Comitetul consultativ consideră că situația actuală nu este compatibilă cu paragraful 2 al articolului 6 al Convenției-cadru.

³ Cum ar fi, de exemplu, Comisia pentru Drepturile Omului a Națiunilor Unite, Raport al Raportorului special pentru problema torturii, vizită în România, doc E/CN.4/2000/9 /Add.3 din 23 noiembrie 1999, îndeosebi paragraful 51.

Articolul 7

43. Conform elementelor de care dispune la momentul actual, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită observații specifice.

Articolul 8

44. Conform elementelor de care dispune la momentul actual, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită observații specifice.

Articolul 9

45. Comitetul consultativ constată că autoritățile române au căutat, în mod cert, să aplice principalele elemente ale acestui articol, destinat să garanteze libertatea de a primi sau de a comunica informații, accesul persoanelor aparținând minorităților naționale la mijloacele de informare, posibilitatea ca aceste persoane să creeze și să utilizeze propriile mijloace de informare, toleranța și pluralismul cultural.

46. Comitetul consultativ este, totuși, preocupat de repartizarea inegală în rândul diverselor minorități a resurselor, atât în ceea ce privește programele de televiziune, cât și programele de radio. El consideră, de aceea, că situația actuală este problematică, dat fiind că una dintre principalele minorități, comunitatea romă, se pare că dispune de un timp de un timp de emisie mult inferior altor minorități, în particular pentru emisiunile difuzate în limba maternă. Se pare, totodată, că unele emisiuni destinate romilor au fost suprimate. Este, de aceea, important ca autoritățile să se preocupe de această stare de fapt și să caute să reechilibreze situația, fără a reduce timpul de emisie al celorlate minorități.

47. Comitetul consultativ constată, pe de altă parte, că, atât în ceea ce privește radioul cât și televiziunea, plajele orare rezervate emisiunilor minorităților nu permit atingerea unui număr optim de auditori din rândul publicului vizat. Este de părere că autoritățile ar trebui să se preocupe de această chestiune pentru a o îmbunătăți.

48. În sfârșit, Comitetul consultativ estimează că autoritățile române ar trebui să vegheze pentru ca minorităților mai puțin numeroase să li se acorde o atenție suficientă în cadrul mijloacelor de informare. Asupra acestui punct, Comitetul consultativ amintește guvernului Recomandarea nr. (97) 21 a Comitetului Miniștrilor privind mijloacele de informare și promovarea unei culturi a toleranței și cheamă la punerea sa în aplicare.

Articolul 10

49. În ceea ce privește articolul 10 paragraful 2, Comitetul consultativ notează că Parlamentul a adoptat, la începutul anului 2001, o lege privind administrația publică locală. Comitetul consultativ salută faptul că această lege autorizează, printre altele, folosirea limbilor minorităților în relațiile cu administrația locală în localitățile unde persoanele aparținând minorităților naționale reprezintă peste 20% din populație. Această posibilitate, care ar reprezenta un pas important în punerea în aplicare a Convenției-cadru, ar pune capăt insecurității juridice existente în materie.

50. Comitetul consultativ își exprimă speranța că această lege va intra în vigoare în scurt timp. Autoritățile române vor trebui apoi să acorde toată atenția punerii sale depline în aplicare. În acest context, Comitetul consultativ este preocupat de unele reacții foarte negative deja exprimate, atât la nivel local, cât și național, cu privire la legea menționată. Comitetul consultativ consideră, printre altele, că pentru aplicarea efectivă a dispozițiilor legale referitoare la limbile minoritare, este esențial ca autoritățile să prevadă măsuri complementare vizând recrutarea funcționarilor publici și pregătirea lor lingvistică.

Articolul 11

51. Comitetul consultativ salută faptul că legea administrației publice locale, adoptată de parlament la începutul anului 2001, va autoriza, printre altele, afișarea bilingvă a numelor străzilor din localitățile unde o minoritate reprezintă mai mult de 20% din populație. Comitetul consultativ constată că această lege va consolida practica existentă și-și exprimă speranța că va intra în vigoare cât mai curând. Autoritățile române vor trebui să pună în practică aceste dispoziții legale și să ia măsurile necesare pentru a reduce eventualele tensiuni care ar putea să apară în domeniu.

Articolul 12

52. Comitetul consultativ apreciază eforturile considerabile depuse de autoritățile române în domeniul educației minorităților. Salută numeroasele îmbunătățiri – în particular lărgirea posibilităților de a utiliza limbile minoritare – aduse de legea nr.151/1999 care modifică legea nr.84/1995 a învățământului, ca și eforturile întreprinse de Ministerul Educației Naționale pentru a dezvolta literatura, istoria și tradițiile minorităților naționale în programele școlare.

53. Fără a încerca minimalizarea rezultatelor obținute, Comitetul consultativ menționează că a luat la cunoștință că insuficiența manualelor în limbile minoritare și lipsa cadrelor didactice calificate este încă regula pentru unele minorități, în particular armeni, croați, polonezi, sârbi, slovaci, turci și tătari. În aceste condiții, este dificil să se ofere, în școlile frecventate de elevi aparținând minorităților naționale, un învățământ complet echivalent din punct de vedere al calității cu cel furnizat în limba română. Deși mulți alți factori influențează alegerea lor, părinții pot fi descurajați, din acest motiv, să opteze pentru o educație în care majoritatea disciplinelor sunt predate într-o limbă minoritară. Comitetul consultativ estimează că această chestiune ar trebui reexaminată astfel încât minoritățile respective să dispună de manualele și cadre didactice corespunzătoare.

54. Comitetul consultativ este, de asemenea preocupat de informațiile provenind de la diverse surse, potrivit cărora predarea istoriei nu ar reflecta suficient diversitatea etnică a României, contrar cu ceea ce prevede, totuși, articolul 120, alineatul 3, al Legii nr. 151/1999. Comitetul consultativ consideră că autoritățile române ar trebui să analizeze, în consultare cu reprezentanții minorităților naționale, în ce manieră ar trebui predată istoria astfel încât să contribuie mai bine la consolidarea dialogului intercultural pe care Convenția-cadru îl promovează.

55. În domeniul învățământului superior, Comitetul consultativ salută posibilitățile de care dispun persoanele aparținând minorităților naționale, ca și dezvoltările pozitive recente care au condus la posibilitatea, prevăzută de articolul 123 al Legii nr.151/1999, de a se înființa instituții multiculturale în care pot fi utilizate limbi de predare altele decât limba română. Obstacolele juridice relative la crearea universității multiculturale Petöfi-Schiller au fost astfel depășite. Comitetul consultativ constată, de asemenea, că a existat, în trecut, o universitate Bolyai de limbă maghiară și că universitatea Babes-Bolyai oferă, astăzi, învățământ în limbile română, maghiară și germană. Comitetul consultativ salută continuarea dialogului între autoritățile române și cei interesați, de natură să favorizeze găsirea unei soluții care să răspundă aspirațiilor minorităților maghiară și germană în ceea ce privește învățământul superior.

56. Referitor la paragraful 3 al articolului 12, situația romilor în domeniul educației este foarte preocupantă și diferă sensibil de a alte minorități și de a majorității, în condițiile în care egalitatea șanselor în ceea ce privește accesul la educație nu este încă garantată pentru această minoritate.

57. Pe baza diverselor declarații care i-au fost adresate în cursul vizitei sale în România și în lumina informațiilor care i-au fost comunicate, Comitetul consultativ este foarte preocupat de faptul că un procent important de copii romi frecventează școala fără regularitate sau nu se duc deloc. Mai mulți factori explică reticența părinților romi de a-și trimite copiii la școală, astfel încât numai o gamă largă de acțiuni pe termen lung vor permite remedierea acestei situații. Comitetul consultativ consideră, totuși, că una din cauzele absenteismului este, în mod particular, inacceptabilă: se pare că lipsa hranei reprezintă cauza principală a absenteismului a numeroși copii de vârstă școlară, după cum Comitetul a fost informat, în repetate rânduri, în cursul vizitei sale. Desigur, Comitetul consultativ nu ugnoră faptul că acest fenomen privește atât copiii romi cât și copiii aparținând majorității. Este evident, totuși, că absenteismul școlar cauzat de imposibilitatea părinților de a le plăti o msaă zilnică afectează într-o măsură mult mai mare copiii aparținând comunității rome. De aceea, este esențial ca autoritățile române să se preocupe de problema respectivă și să remedieze această situație nesatisfăcătoare cât mai urgent. Comitetul consultativ salută faptul că Ministerul Educației Naționale a recunoscut problema absenteismului școlar și că unele măsuri au fost luate, precum numirea mediatorilor și inspectorilor școlari romi, chiar dacă aceste numiri au întâmpinat rezistență în cadrul administrației. La nivelul învățământului superior, Comitetul consultativ remarcă cu satisfacție atribuirea unor locuri rezervate studenților romi și consideră că este important ca autoritățile să desfășoare campanii de informare pentru ca toate locurile disponibile să fie ocupate.

58. Având în vedere amploarea absenteismului școlar, ar trebui inițiate și alte măsuri de natură să crească încrederea părinților copiilor romi în sistemul școlar. Comitetul consultativ estimează, într-adevăr, că această încredere este esențială. Ar putea fi examinate facilități privind înscrierea copiilor la școală, în particular pentru familiile cu un mod de viață itinerant sau semi-intinerant. Ar trebui încurajată o mai mare toleranță a cadrelor didactice față de comunitatea romilor, de modul lor de viață și de meseriile tradiționale.

59. Comitetul consultativ salută faptul că, în general, elevii romi sunt integrați în unitățile școlare obișnuite, deși există unele cazuri izolate de plasare inadecvată în unități școlare "speciale" rezervate copiilor cu handicap mintal. Comitetul consultativ constată că sistemul de învățământ ar trebui să aibă în vedere din plin limba și cultura minorității rome, în conformitate cu principiile enunțate în Recomandarea nr. (2000) 4 a Comitetului Miniștrilor privind educația copiilor romi/țigani în Europa. O astfel de abordare ar contribui la dezvoltarea înțelegerii reciproce între părinții romi și școală. Comitetul consultativ este de părere că guvernul român ar trebui să extindă inițiativele sale vizând ameliorarea accesului romilor la educația preșcolară și speră că aceste inițiative vor avea un impact pozitiv asupra practicilor la nivel local.

Articolul 13

60. Conform elementelor de care dispune la momentul actual, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită observații specifice.

Articolul 14

61. Comitetul consultativ salută faptul că articolul 32 din Constituție și Legea Învățământului garantează, în mod expres, dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a fi instruite în această limbă. Comitetul ia notă că în România există nu numai învățământ în limba română cu studiul limbii materne, ci și învățământ cu predare în limba maternă.

62. Se pare că în anul școlar 1999-2000 a fost oferit învățământ în limba maternă numai minorităților maghiară, germană, ucraineană, sârbă, slovacă și cehă. Conform unor informații, se pare că, în unele școli, clasele de acest fel nu își țin cursurile în limba maternă, ci în limba română. Prin urmare, Comitetul estimează că autoritățile ar trebui să aibă în atenție această chestiune și să se asigure că predarea are loc în limba maternă, acolo unde este prevăzut, mai ales în școlile ucrainene. Autoritățile române ar trebui, de asemenea, să se asigure că limba croată este suficient de utilizată în școlile croate care oferă predare parțială în limba maternă.

63. În ciuda importanței numerice a comunității rome și după unele informații de care dispune, Comitetul consultativ constată că, în România, nu există nici o posibilitate de învățământ în limba rromani. În ceea ce privește studiul limbii rromani, se pare că acesta este oferit numai unui număr restrâns de elevi. Este esențial ca guvernul să stabilească în ce măsură statutul actual al limbii rromani în sistemul de învățământ român răspunde aspirațiilor comunității rome. O astfel de evaluare ar

putea să clarifice dacă sunt necesare alte măsuri pentru a asigura învățarea adecvată a limbii rromani sau în limba rromani.

64. Comitetul consultativ remarcă faptul că unele minorități, ca turcii, tătarii, rușii sau bulgarii au beneficiat, în trecut, de învățământ în limba maternă. Se pare că această situație nu mai există astăzi. Comitetul estimează că guvernul ar trebui să consulte minoritățile pentru a verifica dacă situația actuală răspunde încă nevoilor lor. El încurajează, de asemenea, guvernul să faciliteze schimburile de manuale școlare și de cadre didactice calificate, având în vedere experiențele pozitive înregistrate de bulgari și polonezi în acest domeniu.

Articolul 15

65. Comitetul consultativ apreciază în mod deosebit că organizațiilor minorităților naționale le-au fost acordate drepturi de participare, prin asigurarea constituțională a reprezentării în Parlament. Mai mult, Comitetul consideră că structurile create de guvern cu atribuții în domeniul minorităților, în particular, Comisia interministerială pentru minorități naționale și, mai ales, Consiliul minorităților naționale, aflat, din punct de vedere administrativ, în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice, sunt importante din punct de vedere al punerii în aplicare a articolului 15 din Convenția-cadru. Comitetul consultativ notează că participarea minorităților – inclusiv în Parlament – a contribuit la obținerea unor ameliorări semnificative în domeniul protecției minorităților naționale și la promovarea unui climat de toleranță în România.

66. Dacă aceste măsuri merită să fie menționate, Comitetul consultativ notează, totuși, că o participare efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale impune consultarea Consiliului minorităților naționale asupra tuturor aspectelor legate de interesele minorităților. Dar, conform celor spuse de Consiliu, se pare că aceasta nu se realizează întotdeauna și că luările acestuia de poziție sunt adesea ignorate, fără explicații, de către autorități. Comitetul consultativ consideră, deci, că guvernul român ar trebui să asigure consultarea permanentă a Consiliului Minorităților Naționale și, în cazul în care pozițiile sale nu sunt acceptate de către autorități, această decizie să fie motivată.

67. Comitetul consultativ notează că măsurile instituționale menționate conferă importanță mărită unei singure organizații, pentru fiecare minoritate, și anume aceleia reprezentată în Parlament și/sau în Consiliul Minorităților Naționale. Această poziție privilegiată este întărită de faptul că organizația respectivă este principala beneficiară a resurselor financiare alocate de stat unei anume minorități. În aceste condiții, există riscul ca alte organizații reprezentând această minoritate să fie oarecum marginalizate și să nu beneficieze de un sprijin suficient din partea statului. Acest risc este, fără îndoială, mai mare în cazul comunității rome, mai fragmentată în măsura în care există numeroase organizații reprezentative. Prin urmare, este important ca în repartitia subvențiilor de la stat, guvernul să nu aibă în vedere exclusiv canalul instituțional al organizațiilor reprezentate în Parlament și/sau în Consiliul Minorităților Naționale, dar și celelalte organizații aparținând minorităților.

68. În acest context, Comitetul consultativ remarcă faptul că legislația privind asociațiile a fost recent amendată de Ordonanța nr. 26, care facilitează considerabil condițiile pentru stabilirea asociațiilor în România. Comitetul observă că mai multe minorități reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale, în particular cele mai mici, și-au exprimat temerile că noua reglementare conduce la o fragmentare a comunității lor și pune în pericol reprezentarea ei. Comitetul notează că unii reprezentanți ai minorităților consideră consecințele punerii în aplicare a Ordonanței nr. 26 ca deosebit de importante și, prin urmare, încurajează guvernul să-i consulte pentru stabilirea modalităților de aplicare a acestei ordonanțe.

69. Comitetul consultativ este preocupat de obstacolele care continuă să împiedice participarea efectivă a romilor la viața economică și socială și de efectele lor negative asupra condițiilor de viață socio-economice a acestei minorități în ansamblu și a femeilor rome, în particular. Desigur, Comitetul a observat cu interes existența unui Oficiu Național pentru Romi, în cadrul Departamentului pentru Relații Interetnice, ca și a altor structuri, precum Subcomisia Interministerială pentru Romi. Se pare, totuși, că aceste structuri, ale căror resurse și competențe sunt limitate (a se vedea, în special, comentariile la articolul 4) nu sunt în măsură să joace un rol suficient pentru a asigura o participare efectivă a romilor la viața culturală, socială și economică. De aceea, Comitetul consultativ, deși salută recenta hotărâre a guvernului de a crea un nou post de consilier pe problemele romilor în cadrul Ministerului Sănătății, consideră că România ar trebui să-și intensifice eforturile în acest domeniu.

70. În domeniul forței de muncă, Comitetul consultativ constată că romii se găsesc într-o poziție net defavorabilă față de restul populației. În rândul comunității rome, femeile fac față unor dificultăți suplimentare pentru a atinge o oarecare independență financiară. Unele aspecte care stau la originea acestei stări de fapt sunt abordate mai sus (a se vedea comentariile la articolul 6) și vor fi necesare măsuri pe termen lung pentru a ameliora această situație.

71. În baza diverselor declarații care i-au fost adresate în timpul vizitei în România și în lumina informațiilor care i-au fost comunicate în ceea ce privește numărul persoanelor aparținând minorităților naționale care lucrează ca funcționari publici, Comitetul consultativ se declară preocupat de faptul că situația ar putea fi departe de o participare deplină și efectivă, mai ales pentru romi (a se vedea comentariile la articolul 4) și, într-un grad diferit, pentru unguri. În ceea ce-i privește pe aceștia din urmă, această situație pare să existe în domenii precum poliția și armata, dar și în alte instituții în domeniul justiției și educației. În consecință, Comitetul consultativ consideră că autoritățile române ar trebui să examineze situația și, dacă rezultatul se dovedește nesatisfăcător, să adopte măsurile necesare pentru a promova o reprezentare echitabilă a minorităților în cadrul funcțiilor publice, inclusiv programe de pregătire speciale pentru tinerii romi.

Articolul 16

72. Conform elementelor de care dispune la momentul actual, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită observații specifice.

Articolul 17

73. Comitetul consultativ constată că guvernul are intenția să impună obligația de obținere a vizei pentru resortisanții unui număr de țări. Comitetul consultativ își exprimă dorința ca această inițiativă să fie pusă în practică de o manieră care să evite restrângerea nejustificată a dreptului recunoscut persoanelor aparținând minorităților naționale de a stabili și menține contacte dincolo de frontiere.

Articolul 18

74. Comitetul consultativ salută faptul că România este parte la numeroase tratate și acorduri culturale prezentând un interes pentru protecția persoanelor aparținând minorităților naționale. Comitetul consultativ își exprimă speranța că, în ceea ce privește relațiile cu Ungaria, Comisia mixtă instituită în baza Tratatului de înțelegere, cooperare și bună vecinătate dintre România și Ungaria, din 1996, va continua să-și desfășoare activitatea de o manieră constructivă, în special în privința punctelor de frontieră.

Articolul 19

75. Conform elementelor de care dispune la momentul actual, Comitetul consultativ estimează că punerea în practică a acestei dispoziții nu necesită observații specifice.

IV. CONCLUZII

76. Comitetul consultativ estimează că România a depus eforturi apreciabile în favoarea minorităților naționale și a culturilor lor, în special datorită înființării Consiliului Minorităților Naționale și introducerii dreptului de reprezentare specială în Parlament. Comitetul consultativ salută îmbunătățirile constatate în relațiile intercomunitare în cursul ultimilor ani, în particular între minoritatea ungară și restul populației României. Constată cu satisfacție că politica urmată a contribuit la promovarea unui climat de mai mare toleranță cu privire la minorități și își exprimă încrederea că, pe viitor, autoritățile vor consolida aceste rezultate.

77. Au fost adoptate sau sunt în curs de adoptare garanții juridice importante corespunzătoare unui număr de articole ale Convenției-cadru. Sunt încă necesare eforturi semnificative pentru a completa cadrul juridic și instituțional și a veghea ca acesta să fie în întregime aplicat în practică.

78. Situația romilor naște vii preocupări, în special cu privire la numeroase acte de discriminare comise în domenii foarte variate. Cu toată hotărârea autorităților de a accelera integrarea socială a romilor, Comitetul consultativ rămâne preocupat de persistența unor importante dezechilibre, între un mare număr de romi și restul populației, atât în ceea ce privește situația socio-economică, cât și nivelul de trai, dezechilibre agravate de situația nesatisfăcătoare a romilor în sistemul de învățământ. Comitetul consultativ este, de asemenea, preocupat de persistența cazurilor de brutalitate ale organelor de poliție și de modul în care aceste cazuri fac obiectul unor urmăriri în justiție.

79. În ceea ce privește celelalte minorități, chestiunile care necesită eforturi suplimentare se referă la presă, angajarea în sectorul public și educație, domenii în care o atenție particulară va trebui acordată minorităților mai puțin numeroase.

80. Comitetul consultativ, referindu-se la concluziile și recomandările specifice ale Comitetului Miniștrilor, apreciază că acestea ar putea contribui la aplicarea cuprinzătoare a Convenției-cadru în România. El este de părere că astfel de concluzii și recomandări ar putea contribui la continuarea dialogului între guvern și minoritățile naționale. Comitetul consultativ supune, prin urmare, atenției Comitetului Miniștrilor o propunere de concluzii și recomandări detaliate. Comitetul consultativ este gata să ia parte la urmărirea punerii în practică a concluziilor și recomandărilor adoptate de Comitetul Miniștrilor în aplicarea regulii 36 a Rezoluției (97) 10 a Comitetului Miniștrilor.

V. PROPUNERI DE CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI PENTRU COMITETUL MINIȘTRILOR

Ținând cont de cele de mai sus, Comitetul consultativ consideră că ar trebui să se aibă în vedere de către Comitetul Miniștrilor adoptarea următoarelor propuneri de concluzii și recomandări privind România:

Comitetul Miniștrilor,

Având în vedere Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale și primul raport național transmis de România, la 24 iunie 1999, privind punerea în aplicare a Convenției-cadru;

Având în vedere avizul Comitetului consultativ din 6 aprilie 2001;

Salutând eforturile întreprinse de România pentru a pune în aplicare Convenția-cadru;

Considerând că concluziile și recomandările specifice ar putea contribui la îmbunătățirea, în continuare, a punerii în aplicare a Convenției-cadru de către România;

Adoptă concluziile și recomandările următoare și invită România să informeze Comitetul consultativ, într-un an de la adoptarea prezentei decizii, asupra modului în care a dat curs concluziilor și recomandărilor de mai jos.

Referitor la articolul 3

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că ar fi posibil să se aibă în vedere includerea persoanelor aparținând și altor grupuri în câmpul de aplicare al Convenției-cadru, articol cu articol, și *recomandă* ca România să examineze această chestiune în consultare cu cei interesați.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează*, în plus, că, având în vedere prezența istorică a ceangăilor în România și elementele specifice ale identității lor, persoanele aparținând acestei comunități nu pot fi excluse *a priori* din câmpul de aplicare a Convenției-cadru. Comitetul Miniștrilor *recomandă*, în consecință, ca examenul menționat să se extindă și la aceste persoane.

Referitor la articolul 4

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că, din cauza unui câmp de aplicare limitat și a insuficienței sancțiunilor prevăzute, dispozițiile legale existente pentru asigurarea protecției împotriva discriminării nu s-au dovedit eficiente până acum. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca România să facă astfel încât recent adoptata Ordonanța pentru prevenirea și sancționarea oricărei forme de discriminare să fie rapid și integral pusă în aplicare și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării să beneficieze de sprijinul și cooperarea tuturor autorităților publice.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că decalajul important care există între cifrele guvernului și ale minorităților naționale privind numărul de persoane aparținând minorităților naționale restrânge serios capacitatea statului de a concepe, de a pune în practică și de a urmări măsurile care garantează egalitatea deplină și efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca guvernul să examineze diverse posibilități de a obține date statistice exacte.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că există motive de îngrijorare cu privire la alegațiile credibile de discriminare față de accesul romilor la serviciile medicale de bază și *recomandă* autorităților să verifice în ce măsură aceste alegații sunt fondate și, în acest caz, să încerce să remedieze această situație, mai ales asigurând aplicarea corespunzătoare, de către autoritățile locale, a Legii nr. 67/1995 privind ajutorul social.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că inegalitățile economice și sociale care afectează numeroși membri ai comunității rome în raport cu restul populației rămân considerabile și *recomandă* ca România să folosească din plin acțiuni afirmative pentru a remedia aceste inegalități și să procedeze astfel încât, o dată cu punerea în practică a «Strategiei naționale pentru îmbunătățirea situației comunităților de romi în domeniul social, medical și al educației», o atenție corespunzătoare să fie acordată reducerii acestor inegalități.

Referitor la articolul 5

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că România și-a intensificat eforturile pentru a permite membrilor minorităților naționale să-și păstreze și să-și dezvolte cultura lor și *recomandă* ca România să-și continue eforturile în funcție de situația reală a minorităților respective.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că există încă, în societatea românească, o imagine negativă asociată identității rome. *Recomandă* ca România să facă astfel încât Planul național pentru romi să fie implementat în consultare și cooperare cu comunitatea romă, cu respectarea deplină a culturii rome.

Referitor la articolul 6

Comitetul Miniștrilor *notează* că, deși relațiile intercomunitare s-au destins considerabil în cursul ultimilor ani și că s-a dezvoltat un climat de mai mare toleranță, dialogul intercultural rămâne insuficient și *recomandă* ca guvernul să elaboreze noi inițiative pentru a promova acest dialog.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că unele mijloace de comunicare prezintă informații de o manieră care perpetuează stereotipurile negative asociate membrilor unor minorități, precum unngurii, romii și evreii, și *recomandă* ca guvernul să aibă în vedere susținerea unor programe de schimburi profesionale între jurnaliști ca și programe speciale destinate promovării unei prezentări exacte și echitabile a chestiunilor legate de minorități, în spiritul principiilor enunțate în Recomandarea nr.

(97) 21 a Comitetului Miniștrilor privind media și promovarea unei culturi a toleranței.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că, deși perioada preelectorală din noiembrie 2000 a fost marcată de absența generală a tensiunilor interetnice și a campaniilor împotriva minorităților, în al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidențiale, un partid politic a promovat o retorică naționalistă și xenofobă vizând sentimente anti-minorități. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca autoritățile române să-și intensifice eforturile pentru promovarea unui dialog politic bazat pe principiile respectului și toleranței.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că există motive de preocupare în ceea ce privește relele tratamente ale poliției față de comunitatea romă și că situația actuală nu este compatibilă cu articolul 6 paragraful 2 al Convenției-cadru. *Recomandă* autorităților române ca procedurile inițiate împotriva persoanelor în cauză să se desfășoare corect.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că atunci când face percheziții la locuințele romilor sau arestează suspecți romi, poliția face, uneori, uz de forță în mod neadecvat și, totodată, că încă se mai produc în România descinderi nocturne însoțite de violențe și că situația actuală nu este compatibilă cu articolul 6 paragraful 2 al Convenției-cadru. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca guvernul să înceteze astfel de practici și să inițieze și alte măsuri pentru ameliorarea relațiilor dintre minorități și poliție și pentru creșterea toleranței în rândul forțelor de poliție.

Referitor la articolul 9

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că există motive de preocupare privind repartizarea inegală a resurselor între minorități, atât în ceea ce privește emisiunile de radio, cât și cele de televiziune. *Recomandă* ca guvernul să încerce să restabilească echilibrul și să examineze acordarea unui timp suplimentar de antenă minorității rome, ca și posibilitățile pentru ca minoritățile mai puțin numeroase să poată beneficia de o atenție suficientă din partea presei.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că plajele orare rezervate emisiunilor de radio și televiziune destinate minorităților nu permit atingerea unui nivel optim de audiență. *Recomandă* ca această situație să facă obiectul unei reexaminări.

Referitor la articolul 10

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că Legea administrației publice locale adoptată recent de Parlament ar putea să pună capăt insecurității juridice în ceea ce privește utilizarea limbilor minoritare în relațiile cu administrația locală. *Recomandă* ca România să acorde toată atenția necesară unei aplicării corespunzătoare a acestei legi de îndată ce aceasta va intra în vigoare.

Referitor la articolul 11

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că recenta adoptare a Legii administrației publice locale ar putea facilita inscripționarea bilingvă a numelui străzilor. *Recomandă* ca autoritățile să pună în practică dispozițiile legale de îndată ce această lege va intra în vigoare și să ia măsurile necesare pentru a reduce eventualele tensiuni care ar putea să apară în acest context.

Referitor la articolul 12

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că eforturile considerabile desfășurate de autoritățile române au permis numeroase îmbunătățiri, în mod special în ceea ce privește utilizarea limbilor minoritare. *Concluzionează*, totuși, că există încă o criză de manuale redactate în limbile minorităților și de cadre didactice calificate pentru unele minorități, în particular armenii, croații, polonezii, sârbii, slovacii, turcii și tătarii. Comitetul Miniștrilor *recomandă* examinarea acestei situații astfel încât minoritățile respective să dispună de manualele și cadrele didactice necesare.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că este preocupat de declarațiile potrivit cărora învățarea istoriei nu reflectă suficient diversitatea etnică din România. *Recomandă* ca autoritățile române să analizeze, împreună cu reprezentanții minorităților naționale, modalitățile prin care învățarea istoriei să încurajeze dialogul intercultural.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că, după cum recunoaște și ministrul Educației, rata absenteismului școlar în rândul elevilor romi este anormal de mare și este cauzat, în special, de lipsa hranei. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca autoritățile române să abordeze de urgență această problemă. Ținând cont de amploarea absenteismului școlar, Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca România să întărească încrederea părinților romi în sistemul de învățământ și să examineze simplificarea formalităților de înscriere la școală, ca și alte măsuri vizând asigurarea unei egalități de șanse în ceea ce privește accesul la educație al copiilor romi, la orice nivel, în conformitate cu principiile enunțate în Recomandarea nr. (2000) 4 a Comitetului Miniștrilor privind educația copiilor romi/țigani în Europa.

Referitor la articolul 14

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că, în conformitate cu articolul 32 din Constituție și cu Legea Învățământului, în România există învățământ în limba română cu predarea limbilor minoritare, precum și învățământ în limbile minoritare, deși se pare că în cazul acestui ultim tip de învățământ, unele cursuri nu sunt predate întotdeauna în limba minoritară. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca autoritățile să se preocupe de această chestiune și să se asigure că acele cursuri care ar trebui predate, total sau parțial, într-o limbă minoritară să se desfășoare efectiv în aceste limbi, în special în școlile ucrainene și croate.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că, în România, nu există învățământ în limba rromani și că învățarea acestei limbi nu este propusă decât unui număr redus de elevi. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca România să stabilească în ce măsură statutul

actual al limbii rromani în sistemul de învățământ românesc răspunde aspirațiilor comunității rome și să examineze orice măsură suplimentară necesară pentru a asigura învățarea adecvată al limbii rromani sau în limba rromani.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că, în trecut, unele minorități, precum turcii, tătarii, rușii și bulgarii, au putut beneficia de învățământ în limba lor maternă, ceea ce nu mai este cazul în prezent. Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca guvernul să consulte aceste minorități pentru a verifica dacă situația actuală răspunde încă nevoilor lor.

Referitor la articolul 15

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că nu este întotdeauna consultat Consiliul Minorităților Naționale în chestiunile specifice legate de minorități și că avizele sale – chiar dacă sunt adoptate în unanimitate – sunt adesea ignorate de către autorități. Comitetul Miniștrilor *recomandă* consultarea permanentă a Consiliului Minorităților Naționale, iar în cazul în care avizele sale nu sunt luate în considerare, autoritățile să-i comunice motivele.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că organizațiile reprezentate în Parlament și/sau în Consiliul Minorităților Naționale beneficiază de un tratament preferențial în raport cu celelalte organizații ale minorităților. *Recomandă* ca guvernul să repartizeze sumele alocate organizațiilor minorităților naționale nu numai pe baza reprezentării în Parlament și/sau în Consiliul Minorităților Naționale, ci de aceste sume să beneficieze și alte organizații ale minorităților.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că există motive de preocupare din cauza obstacolelor care continuă să împiedice participarea efectivă a romilor și, în particular, a femeilor rome, la viața economică și socială. *Recomandă* României să-și intensifice eforturile în acest domeniu.

Comitetul Miniștrilor *concluzionează* că există motive de preocupare din cauza numărului relativ mic de persoane aparținând minorităților naționale, în special maghiari și romi, care ocupă funcții publice. *Recomandă* autorităților române să examineze această situație și, dacă rezultatul dovedește nesatisfăcător, să adopte măsurile necesare pentru a promova o reprezentare echitabilă a minorităților în cadrul administrației publice.

Referitor la articolul 17

Comitetul Miniștrilor *recomandă* ca formalitățile pentru obținerea vizei să fie aplicate de o astfel de manieră încât să nu restrângă nejustificat dreptul recunoscut al persoanelor aparținând minorităților naționale de a stabili și menține contacte peste frontiere.

* * *